

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

Факультет музичного мистецтва

Кафедра естрадного та народного співу

ВОКАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності

025 «Музичне мистецтво»,

ОП «Народний спів»

IV курс

Харків – 2023

УДК 784
В 66

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(Протокол № 9 від 29.03.2023 року)

Рецензенти:

Манько С. Б. – кандидат мистецтвознавства, завідувач кафедри естрадного та народного співу Харківської державної академії культури

Щепакін В. М. – доктор мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри теорії та історії музики Харківської державної академії культури

Укладачі:

В. В. Осипенко, кандидат мистецтвознавства, доцент

Г. М. Бреславець, кандидат мистецтвознавства, старший викладач

Вокальний ансамбль : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для здобувачів IV
В 66 курсу першого (бакалавр.) рівня вищої освіти зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво», спеціалізації «Народний спів» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т музич. мистецтва, Каф. естрадного та нар. співу ; [уклад.: В. В. Осипенко, Г. М. Бреславець]. Харків : ХДАК, 2023. 19 с.

Зміст курсу сприятиме отриманню слухових та вокальних навиків, практичного засвоєння системних знань через вивчення та виконання яскравих різножанрових зразків народнопісенної традиції різних регіонів України.

Для викладачів, здобувачів вищої освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво», слухачів системи підвищення кваліфікації та післядипломної освіти.

УДК 784(073)

© Харківська державна академія культури, 2023 р.

© Осипенко В. В., Бреславець Г. М., 2023 р.

**Програма навчальної дисципліни
«Вокальний ансамбль»**

I. Опис навчальної дисципліни

Предмет курсу: виконання гуртових форм народнопісенної творчості різних регіонів України.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 10	Галузь знань <u>02 культура і мистецтво</u> (шифр і назва)	<u>Обов'язкова</u>	
	Напрямок підготовки <u>02 Мистецтво</u> (шифр і назва)		
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>курсова робота або аналог</i> (назва)	Спеціальність (освітня програма) 8.020204 – <u>Музичне мистецтво</u>	Рік підготовки:	
		4-й	
Загальна кількість годин -300		Семестр	
		7-8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5,5	перший бакалаврський рівень вищої освіти	Лекції	
		год.	год.
		Практичні, семінарські	
		100 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		200 год.	год.
Індивідуальні завдання:			
год.			
		Вид контролю: екзамен-8 сем	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для очної форми навчання – 100/200 (0,5)

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Найпоширенішою формою збереження, репрезентації та популяризації народнопісенної виконавської традиції різних регіонів України є гуртовий спів. Навчальна дисципліна «Вокальний ансамбль» належить до профілюючих дисциплін з фаху «Музичне мистецтво», спеціалізації «народний спів».

Мета навчальної дисципліни – комплексне формування особистості виконавця народних пісень, учасника співацького колективу малої форми, керівника вокального ансамблю, який знає специфіку виконавських стилів, основи режисури народної пісні та володіє співочими манерами і методикою роботи з творчим колективом.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Вокальний ансамбль» здобувачі отримують уявлення про традиційно найбільш поширену виконавську форму збереження, репрезентації та популяризації народнопісенної спадщини різних регіонів України та знайомляться зі специфікою регіональних співочих манер і виконавських стилів, а також основами режисури народної пісні.

Завдання вивчення дисципліни.

- - підготувати майбутнього фахівця до професійної виконавської діяльності в якості учасника вокального колективу;
- прищепити необхідні навички ансамблевого виконавства;
- вдосконалити вокально-ансамблеву техніку;
- виховати інтонаційно-ладовий та вокальний слух;
- ознайомити зі стилями і манерою народного співу різних регіонів України;
- опанувати різні регіональні манери співу,
- засвоїти специфіку українських мовних діалектів;
- розвинути художнє мислення, висвітити комплекс виражальних засобів інтерпретації творів;
- засвоїти кращі зразки народнопісенної спадщини України.

III. Компетентності та результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми навчальна дисципліна формує наступні компетентності та результати навчання:

а) компетентності:

Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність до професійного спілкування державною мовою (усно та письмово).
	ЗК 4. Здатність до розв’язання проблем, набуття гнучкого та креативного способу мислення, яке дає можливість осмислити та вирішити проблеми і задачі, які стоять перед фахівцями з музичного мистецтва в умовах сучасних творчо-мистецьких реалій.
	ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії у творчому професійному колективі.
	ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

	<p>ЗК 13. Здатність виявляти ініціативу та лідерські якості.</p> <p>ЗК 14. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, а також володіти засобами їх впровадження.</p> <p>ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), обґрунтовувати власні творчі й педагогічні рішення та спроможність планувати і здійснювати на їх основі творчо-виконавську і педагогічну практику.</p> <p>ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</p>	<p>СК 1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської вокальної майстерності народного напрямку.</p> <p>СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у сольній та ансамблевій виконавській діяльності.</p> <p>СК 3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва та надбання національної музичної культури.</p> <p>СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва, етномузикології та народнопісенного виконавства.</p> <p>СК 6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності з мистецької реконструкції у сфері народнопісенного виконавства.</p> <p>СК 9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу народної пісні та її мистецького втілення в композиторській творчості.</p> <p>СК 11. Здатність оперувати професійною термінологією</p> <p>СК 12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.</p> <p>СК 13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.</p> <p>СК 16. Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.</p> <p>СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, етномузикознавчої, виконавської та педагогічної діяльності.</p> <p>СК 18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві.</p>

б) результати навчання:

результати навчання	РН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та вокально-технічну майстерність співака народного напрямку на належному фаховому рівні.
	РН 2. Володіти методами та навичками сольного співу та ансамблевого виконавства народних пісень, творів української класики та сучасних композиторів, репетиційної роботи та концертних виступів.
	РН 3. Демонструвати володіння техніками, прийомами та методиками у вокально-виконавській діяльності, знання регіональних стилів та пісенного репертуару народного напрямку.
	РН 4. Вивчати, транскрибувати та аналізувати народнопісенні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
	РН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його виконавську версію: винаходити оптимальні шляхи вирішення виконавських проблем, відтворювати емоційно-образний зміст пісні, створювати художній образ за допомогою комплексу вокально-виражальних та сценічних засобів.
	РН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських та педагогічних інтерпретацій.
	РН 10. Володіти розумінням, практичними навичками та методикою роботи з музичним колективом, базовими знаннями організаційної та творчої роботи з ансамблем народної пісні.
	РН 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання народного співу: формувати репертуар та визначати методику його виконавського засвоєння; застосовувати вокально-педагогічні прийоми, притаманні автентичному та репродуктивному фольклорному виконанню в практиці роботи над творами для вокального ансамблю та народного хору; передавати зміст твору та обґрунтовувати його виконавську інтерпретацію.
	РН 15. Використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській та педагогічній діяльності.
РН 20. Демонструвати володіння основами сучасної сценічної презентації народнопісенного жанру, специфіки його художньо-постановочної роботи та основи режисури народної пісні.	
РН 21. Застосовувати теоретичні знання з української народної музичної творчості, з теорії та історії вокального	

	мистецтва, історії української вокальної школи у вокально-виконавській та педагогічній діяльності.
--	--

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Вокальний ансамбль» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

*Основний засіб діагностики успішності навчання — **екзамен.***

Рівень досягнення запланованих результатів навчання з дисципліни «Вокальний ансамбль» перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

- екзамен (у формі академічних концертів);
- перевірка практичних вокально-виконавських завдань (у формі публічних виступів, контрольних занять);
- перевірка завдань самостійної роботи;
- вокальні виступи на творчих заходах, конкурсах та фестивалях;
- інші види індивідуальних завдань.

Передбачено періодичні (рубіжні) етапи контролю рівня опанування навчальної програми дисципліни у формі перевірки практичних вокально-виконавських завдань: публічний виступ; контрольні уроки, поточна перевірка знання здобувачами вищої освіти музично-поетичного тексту творів та вміння його вірно і виразно відтворювати, перевірка якості виконання завдань самостійної роботи та вокальні виступи на творчих заходах.

Оцінювання знань здійснюється за 100 бальною рейтинговою шкалою. Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю (до 60 балів), пов'язана із творчо-виконавською специфікою навчальної дисципліни «Вокальний ансамбль» передбачає обов'язкове сценічне виконання програми під час іспиту.

Основним критерієм успішності вивчення здобувачем освіти навчальної дисципліни є отримання ним не менш як 60 балів зі 100 за сукупністю усіх видів робіт: складання підсумкового екзамену, участь у лекційних заняттях, відповіді на семінарах, виконання завдань для самостійної роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Виконання кожного твору оцінюється окремою оцінкою «відмінно», «добре», «задовільно» чи «незадовільно». Загальна оцінка за виконання програми підраховується як середньоарифметичне значення оцінок, отриманих за виконання кожного твору. Оцінка «відмінно» може бути поставлена лише у тому випадку, якщо жоден із творів екзаменаційної програми не оцінено нижче оцінки «добре».

Оцінка «**відмінно**» (за системою ECTS – **A**) виставляється, якщо здобувач продемонстрував сформовану манеру співу на ґрунті природних здібностей та особливостей регіонального співочого стилю свого краю. Яскраво виявив володіння необхідними вокально-технічними вміннями, логічне фразування, яскраво виражені жанрово-функціональні особливості, колорит регіональної манери співу, чистоту та виразність інтонації, відповідну сценічну поведінку та артистизм.

Оцінка «**добре**» (за системою ECTS – **B**) ставиться у випадку, коли під час виконання здобувач допустив деякі неточності вокально-технічного або інтонаційно-виразного характеру. Продемонстровано володіння необхідними вокально-технічними вміннями та навичками гуртового традиційного співу, логічне фразування, яскраво виражені жанрово-

функціональні особливості, колорит регіональної манери співу, чистоту та виразність інтонації, відповідну сценічну поведінку та артистизм.

Оцінка «добре» (за системою ECTS – C) ставиться, якщо здобувач при виконанні програми виявив недостатність внутрішнього контролю за емоційно-психічним станом та концертної витримки. Продемонстрував професійно грамотне виконання пісенного матеріалу, виявив помітний розвиток у формуванні правильного «опертого» звучання, єдиного резонування, кантилени, вірного фразування, органічної артикуляції, природної вимови, відповідної сценічної поведінки.

Оцінка «задовільно» (за системою ECTS – D) виставляється за наявність у виконанні здобувача освіти декількох суттєвих неточностей стосовно логіки фразування, використання специфічних вокальних прийомів локальних співочих манер. Професійно грамотне виконання пісень, без помилок, виявляється недостатнє володіння вокальною технікою.

Оцінка «задовільно» (за системою ECTS – E) виставляється, якщо під час виконання допущено ряд суттєвих помилок, коли здобувач не розкриває художньо-образний зміст творів. При виконанні програми допущені помилки, порушена логіка фразування і побудова композиції виконавської версії. При виконанні виявляє недостатнє володіння голосом та вокально-технічними навиками.

Оцінка «незадовільно» (за системою ECTS – FX) вказує на те, що здобувач не оволодів вокально-технічними навиками традиційного гуртового співу, не демонструє всебічне знання пісенного матеріалу, який винесено на залік.

IV. Зміст і структура дисципліни

Структура навчальної дисципліни складається з 4 тем, пов'язаних між собою змістовими складовими:

V. Тематичний план курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	с	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1.						
Тема 1. Знайомство та робота над відтворенням особливостей традиційної манери пісенного виконавства Полісся	75		25			50
Разом за розділом 1	75		25			50
Розділ 2.						
Тема 2. Практичне засвоєння степової манери співу	75		25			50

Разом за розділом 2	75		25			50
Усього годин	150		50			100
Розділ 3.						
Тема 3. Основні засоби художньої виразності, формоутворюючі принципи співу	75		25			50
Разом за розділом 15	75		25			50
Розділ 4.						
Тема 4. Синтезовані виконавські форми репрезентації народнопісенній творчості. Сценічна режисура оформлення пісні. Сценічні атрибути, костюм. Складання програми концертного або тематичного виступу ансамблю	150		50			100
Разом за розділом 4	150		50			100
Разом за 8 семестр	150		50			100
Разом за 4 рік	300		100			200

VI. Зміст курсу

Тема 1. Знайомство та робота над відтворенням особливостей традиційної манери пісенного виконавства Полісся.

Теоретична частина. Яскравий дзвінкий звук самобутньої традиційної манери виспівування. Висока співоча форманта. Легкість та свобода звуковидобування. Особливості мовного діалекту, мовної інтонації, що обумовлюють специфічне темброве забарвлення вокального звуку традиційних виконавців. Міцний і темброво багатий звук грудного резонування при виконанні на відкритому просторі «голосних» пісень (календарних). Особливі співочі прийоми:

- «йодлювання»;
- словообриви;
- розспівування окремих складів музичного тексту, що нагадує своєрідне «гакання»;
- вокалізація приголосних;
- вставлення окремих вигуків, часток, сполучників «да», «ей», «ой», «жи»;
- «йотації» - додавання «й» до наголошеної голосної.

Практична частина. Розучування пісенного матеріалу. Прослуховування аудіо-записів виконання пісень фольклорними гуртами Полісся. Засвоєння особливостей регіонального пісенного стилю. Відпрацювання специфічного тембру, засвоєння особливостей мовного діалекту. Аналіз співочих стилів фольклорних гуртів. Засвоєння особливостей традиційної манери пісенного виконавства Полісся.

Тема 2. Практичне засвоєння степової манери співу.

Теоретична частина. Для гуртового співу Степової України показове змінне багатоголосся, міцне звучання, нерегулярна ритміка, досить вільне поводження з текстом (огласовки, словообриви, редукція ненаголошених голосних, ампліфікація – тобто, розширення складочислової структури).

Практична частина. Розучування пісенного матеріалу. Прослуховування аудіо-записів виконання пісень різними гуртами. Аналіз співочих стилів фольклорних гуртів. Засвоєння степової манери співу.

Тема 3. Основні засоби художньої виразності, формоутворюючі принципи співу.

Теоретична частина. Усвідомлення образної системи твору (асоціації, настрої, емоційний стан). Осмислення єдиної вербально-музичної системи (логіка розвитку думки, інтонаційно-ритмічні особливості, агогіка, форма, кульмінації). Інтонаційний стрій твору як естетична категорія, що поєднує емоційне та раціональне.

Найголовнішим засобом художньої виразності є “правдиво вимовлене слово” та відчуття кожної інтонації як звуко-емоції. Головними формоутворюючими принципами співу є ритмічна основа, темповий та динамічний розвиток, а також ступінь насиченості мелізматикою та усвідомлений інтонаційно-варіантний розвиток розспіву. Для найбільш повного розкриття вербально-інтонаційної образності, художнього змісту та емоційного складу народної пісні необхідними є навички особливої виразності, а саме:

- сильний внутрішній настрій;
- формування емоційно піднесеного стану;
- єдина ритмічна пульсація;
- єдиний динамічний розвиток;

цілісне сприйняття змістовної драматургічної лінії.

Практична частина. Розучування пісенного матеріалу. Прослуховування аудіо-записів виконання пісень різними гуртами. Засвоєння основних засобів художньої виразності, принципів формоутворення в гуртовому виконавстві.

Тема 4. Синтезовані виконавські форми репрезентації народнопісенної творчості. Сценічна режисура оформлення пісні. Сценічні атрибути, костюм. Складання програми концертного або тематичного виступу ансамблю.

Теоретична частина. Феномен фольклору – за рамками мистецтва, як складова самого життя. Пошук найбільш природних для фольклору форм його репрезентації. «Фольклорна ситуація» на сцені. «Фольклорне свято». Синтезовані виконавські форми репрезентації народнопісенної творчості. Сценічна режисура оформлення пісні. Сценічні атрибути, костюм.

Практична частина. Розучування пісенного матеріалу. Прослуховування аудіо- та відеозаписів автентичного виконання пісень різних жанрів. Розуміння та відтворення під час виконання особливого стану, пов’язаного з функціональним призначенням пісенного зразка

(обрядова, побутова тощо). Репетиція складеної програми для концертного та тематичного виступу.

VII. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Тема 1. Знайомство та робота над відтворенням особливостей традиційної манери пісенного виконавства Полісся.

Мета: Ознайомитися та практично засвоїти особливості традиційної манери пісенного виконавства Полісся.

Завдання:

1. Вивчити пісні, що розглянуті на занятті, напам'ять.
2. Прослухати відповідні аудіо-записи.
3. Проаналізувати виконавські прийоми для можливості свідомого наслідування.

Література: [1; 2; 5; 10; 12]

Дискографія: [2; 8; 12; 13]

Тема 2. Практичне засвоєння степової манери співу.

Мета: Ознайомитися та практично засвоїти особливості степової манери співу.

Завдання:

1. Вивчити пісні, що розглянуті на занятті, напам'ять.
2. Прослухати відповідні аудіо-записи.
3. Проаналізувати виконавські прийоми для можливості свідомого наслідування (жанрові, регіональні, емоційні).

Література: [1; 10; 14; 15]

Дискографія: [3; 7; 18]

Тема 3. Основні засоби художньої виразності, формоутворюючі принципи співу.

Мета: Вивчити та практично засвоїти основні засоби художньої виразності, формоутворюючі принципи співу.

Завдання:

1. Вивчити пісні, що розглянуті на занятті, напам'ять.
2. Прослухати відповідні аудіо-записи.
3. Проаналізувати засоби художньої виразності.

Література: [3; 5; 14]

Дискографія: [18; 20; 21]

Тема 4. Синтезовані виконавські форми презентації народнопісенної творчості. Сценічна режисура оформлення пісні. Сценічні атрибути, костюм.

Мета: Ознайомитися з особливостями складання програми концертного або тематичного виступу, узагальнюючи синтезований виконання при репрезентації фольклорних творів

Завдання:

1. Скласти варіанти програм із засвоєних народнопісенних творів
2. Прослухати відповідні аудіо-записи.
3. Проаналізувати виконавські прийоми режисури пісень та використання сценічної атрибутики для більш переконливої репрезентації творів.

Література: [1; 6; 12; 13; 17]

Дискографія: [12; 15; 17]

VIII. Методи навчання

Практичні заняття з вокального ансамблю проводяться з використанням різноманітних методів, а саме: музично-педагогічний метод (правильно підібраний вокально-педагогічний репертуар), показ голосом, показ м'язових прийомів, фонетичний метод, словесне пояснення, роз'яснення теоретичних питань, використання ТЗН (аудіозапис вокального виконання студента, фоно-, відеофайли на електронних носіях професійного виконання програмного вокального репертуару), виконання вокально-технічних вправ і художнього репертуару перед дзеркалом (метод зорового самоконтролю здобувача), самостійна робота над технічними рухово-співацькими вправами і вокально-педагогічним репертуаром, робота у фонотеках, бібліотеках та в Інтернеті, відвідування концертів, музично-театральних вистав.

IX. Методи контролю

Форма підсумкового контролю успішності навчання — екзамен. Передбачено періодичні (рубіжні) етапи контролю рівня опанування навчальної програми дисципліни у формі перевірки практичних вокально-виконавських завдань: публічний виступ; контрольні уроки, поточна перевірка знання здобувачами вищої освіти музично-поетичного тексту творів та вміння його вірно і виразно відтворювати, перевірка якості виконання завдань самостійної роботи та вокальні виступи на творчих заходах.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	підс. контроль екзамен
20%	20%	20%	20%	20%
(семестр 1-й)	(семестр 1-й)	(семестр 2-й)	(семестр 2-й)	Екзаменаційна сесія

X. Форма підсумкової атестації

Підсумкова атестація з курсу «Вокальний ансамбль» для здобувачів IV курсу першого бакалаврського рівня фахової вищої освіти як випускників освітньо-професійної програми «Народний спів» спеціальності 025 «Музичне мистецтво» проводиться у формі демонстрації ансамблевої програми. Демонстрація ансамблевої програми проводиться у формі публічного концертного виступу.

Програму екзамену мають складати найкращі зразки української народнопісенної традиції різних жанрів та регіональних стилів, народні пісні у композиторському опрацюванні із супроводом, або без. Кожен випускник презентує з вокальним ансамблем два твори:

- 1) перший твір, який демонструє його виконавські навички як учасника ансамблю, так і в якості керівника колективу;
- 2) другий твір має продемонструвати відповідний рівень майстерності ансамблевого співу.

Атестація має передбачати перевірку досягнення результатів навчання, інтегральної, загальних та фахових компетенцій, визначених стандартом вищої освіти спеціальності 025 – «Музичне мистецтво» освітнього рівня бакалавр та освітньо-професійною програмою.

Підсумкова атестація здобувачів IV курсу першого бакалаврського рівня фахової вищої освіти з практичного курсу «Вокальний ансамбль» відповідає присудженню ступеня бакалавра музичного мистецтва та присвоєнню професійної кваліфікації – керівник ансамблю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

XI. Методичне забезпечення

№	Найменування	Номер теми
1.	програма навчальної дисципліни;	1-4
2.	силабус;	1-4
3.	методичні матеріали для самостійної роботи студентів та завдання для поточного оцінювання навчальних досягнень студентів;	1-4
4.	нотний вокальний фонд; ілюстративні матеріали; фонозаписи, інформаційні ресурси;	1-4
5.	музичний інструмент (фортепіано, баян)	1-4

XII. Програма курсу, що виноситься на залік та рекомендований репертуар

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

8 -й семестр

Програму екзамену мають складати найкращі зразки української народнопісенної традиції різних жанрів та регіональних стилів, народні пісні у композиторському опрацюванні, із супроводом, або без.

Кожен випускник презентує з вокальним ансамблем два твори:

- 1) перший твір, який демонструє його виконавські навички як учасника ансамблю, так і в якості керівника колективу;
- 2) другий твір має продемонструвати відповідний рівень майстерності ансамблевого співу.

Рекомендований репертуар

календарно-обрядові пісні

1. «Вище млина калина...» веснянка
2. «Крокове колесо...» веснянка
3. «Ой, вербо, вербо, вербице...» веснянка
4. «Та перейди, місяцю,...» веснянка
5. «Володар, Володар! Одчиняй ворота...»
6. «Волочильнички волочилися...» великодня
7. «Ой, рано, рано, та й зйду на гору...» русальна
8. «Веду русалку із двору до бору...» русальна
9. «Стояла тополя край чистого поля...» троїцька
10. «Петрівочки – дві неділки...» петрівчана
11. «Дівка Марина броду стояла» купальська
12. «Сьогодні Купала, а завтра Івана...» купальська
13. «Вже сонечко котиться...» жнивна
14. «Ой як же було ізпрежді века...» колядка
15. «Боже, дай же вечір добрий...» колядка
16. «А в нашого хазяїна та й ворота нові» колядка
17. «А в нашого пана береза стояла» щедрівка
18. «А в Єрусалимі рано задзвонили» щедрівка

весільні пісні

19. «Сонце в гору йде» весільна
20. «Суботонька-неділенька як один день» весільна
21. «Не йди, дівонько, молода Марійка, в велику сім'ю заміж...» весільна
22. «А в батенька Галя на відході...» весільна

ліричні пісні

23. «Чогось мені чудно»
24. «Чия то долина»
25. «Цвіте терен»
26. «Як приїхав мій миленький з поля...»

жартівливі пісні

27. «Була в мене парова машина...»
28. «Да косив батько, косив я...»
29. «Вітер дуба хитає...»
30. «Да наша Дуня Хомина...»

авторські твори українських композиторів та опрацювання українських народних песень

31. «Квіте, мій Трояне» муз. І. Шамо, сл. В. Юхимовича
32. «Тернова ружа» муз. Г. Менкуш, сл. В. Іванишина
33. «Чарівна скрипка» муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського
34. «Дикі гуси» муз. І. Поклада, сл. Ю. Рибчинського
35. «Долиною...» муз. та сл. К. Середи (Шлагіа)
36. «А в полі, полі» колядка, муз.опрацювання Є. Петріченка
37. «Щедрий вечір!» муз. І. Гайденка, сл. народні
38. «Плес» муз. Р. Лежичко (Ruslana), сл. народні
39. «Ладо» сл. та муз. Р. Лоцман

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Склад співочих гуртів. Основні форми багатоголосся і функції співаків

2. Особливості народнопісенного виконавства Слобожанщини
3. Умови виконання зразків пісенної традиції (обряд, поза обрядом).
4. Символіка народних пісень, особливості народної поезики.
5. Знайомство з характерними особливостями регіональної манери співу Полтавщини
6. Особливості виконання ліричних пісень
7. Специфіка медіумне звучання, змішане звукоутворення, технічні вправи відпрацювання.
8. Особливості традиційної манери пісенного виконавства Полісся.
9. Специфіка степової манери співу.
10. Основні засоби художньої виразності, формоутворюючі принципи співу.
11. Синтезовані виконавські форми репрезентації народнопісенній творчості. Сценічна режисура оформлення пісні. Сценічні атрибути, костюм. Складання програми концертного або тематичного виступу ансамблю
12. Регістрово-темброві характеристики голосів вокального ансамблю.
13. Специфіка українських мовних діалектів.
14. Співацько-технічні прийоми, характерні для народнопісенної виконавської традиції України
15. Особливості побутування, традиційного виконання та репродуктивної трансляції пісенних зразків різних жанрів.

XIII. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бенч-Шокало, О. (2002). Український хоровий спів : актуалізація звичаєвої традиції : навчальний посібник. «Укр. світ».
2. Боярська, Н. (2004). Особливості традиційного вокального виконавства на західному Поліссі (на матеріалах традицій Рівненського Полісся). *Етнокультурна спадщина Полісся*, 5, 192–197.
3. Грица, С. (1997). Традиція та імпровізація в пісенному виконавстві. *Нар. творчість та етнографія*, 3, 59–71.
4. Євтушенко, Д. (1963). Питання вокальної педагогіки. Історія, теорія, практика. Мистецтво.
5. Єфремов, Є. (1985). Дослідження народнопісенного виконавства через моделювання інваріанта пісні. *Українське музикознавство*, 20, 79–99.
6. Завальнюк, А. Ф. (2008). *Українські літні обряди та пісні : навчальний посібник*. Нова книга.
7. Іваницький, А. І. (2004). *Український музичний фольклор : підручник. для вищ. учб. закл.* Нова книга.
8. Іваницький, А. І. (2007). *Історична Хотинщина: музично-етнографічне дослідження: навч. посіб. з муз. фольклористики для вищ. навч. закл. культури і мистец. I–IV рівнів акредитації*. Нова книга.
9. Іваницький, А. І. (1997). *Українська музична фольклористика (методологія і методика) : навчальний посібник*. Заповіт.
10. Іваницький, А. І. (2008). *Хрестоматія з українського музичного фольклору (з поясненнями та коментарями) : навчальний посібник для вищ. навч. закл. культури і мистец. I–IV рівнів акредитації*. Нова книга.
11. Кондратович, О. (2007). *Калиновий квіт Полісся : пісенні скарби краю*. Волин. обл. друкар.

12. Новгородова, А. В. (1992). *Постановка голосу в народному хорі : метод. матеріали.* /: ХДАК.
13. Осадча, В. М. (2010). *Обрядова творчість фольклорних осередків історичної Харківщини : метод. матеріали до засвоєння і творчого втілення обрядової та народнопісенної культури.* Видавець Савчук.
14. Гуменюк, А. (1969). *Український народний хор : метод. Поради.* Муз. Україна.
15. Матвієнко, Н. (2003). *Ой, виорю нивку широкою.* УЦНК «Музей Івана Гончара».
16. Осадча, В. М. (2000). *Дитинство і народна культура Слобожанщини : матеріали фольклор.-етногр. експедицій 1992–2000 років.* Регіон-інформ.

Рекомендовані збірки музичних творів.

1. *Дитинство і народна культура Слобожанщини : матеріали фольклор.-етногр. експедицій 1992–2000 років / Харк. обл. центр нар. творчості.* — Х. : Регіон-інформ, 2000. — 150 с.
2. *Купальські пісні / упоряд. О. І. Дей.* — К. : Муз. Україна, 1970. — 206 с.
3. *Пісні Слобідської України. Вип. 1. Пісні Харківщини : фоногр. зб. / збир. робота, розшифровка нотних текстів та упоряд. Л. Новікової.* — Х. : Майдан, 1996. — 187 с.
4. *Пісні Слобідської України. Вип. 2. Записи з Лебединщини : фоногр. зб. / збир. робота, нотація О. І. Стеблянка.* — Х. : Майдан, 1998. — 200 с.
5. *Українські жартівливі пісні / упоряд., передм., прим. М. М. Красикова.* — Х. : Фоліо, 2004. — 287 с.
6. *Народні пісні. Записи Людмили Ефремової.* — К. : Наук. думка, 2006. — 575 с.
7. *Пісенний фольклор Харківщини у записах 1979–1983 рр. / зібрав, упоряд. і транскрибував О. Щетинський.* — Х. : Акта, 2007 — 145 с.
8. *Фольклорні осередки Харківщини / упоряд.: К. Дорохова, В. Осадча,* — Х. : Регіон-інформ, 2002. — 379 с. — (Муравський шлях — 2002).
9. *Обрядові пісні Слобожанщини (Сумський регіон) / Фольклор. записи та упоряд. В. В. Дубравіна.* — Суми : Унів. кн., 2005 — 446 с. : ілюстр.
10. *Традиційна народна культура Дворічанського району Харківської області / упоряд. М. О. Семенова.* — Х. : Регіон-інформ, 2001. — 160 с.
11. *Ступницький В. Пісні Слобідської України / В. Ступницький ; передм. В. М. Осадча.* — Х. : Майдан, 2007 — 52 с.
12. *Матвієнко Н. Ой, виорю нивку широкою / Н. Матвієнко.* — К. : УЦНК «Музей Івана Гончара», 2003 — 276 с.
13. *Іваницький А. І. Хрестоматія з українського музичного фольклору (з поясненнями та коментарями) : навч. посіб. для вищ. навч. закл. культури і мистец. I–IV рівня акредитації / А. І. Іваницький.* — Вінниця : Нова книга, 2008. — 520 с.
14. *Балади. Родинно-побутові стосунки / упоряд. О. І. Дей [та ін.].* — К. : Наук. думка, 1988. — 528 с.
15. *Берегиня : укр. нар. пісні : пісенник / упоряд., передм. та прим. В. К. Борисенко.* — К. : Муз. Україна, 1991. — 95 с. : ноти.
16. *Дзига : укр. дит. та молодечі ігри та розваги / під ред П. Г. Черемського.* — Х. : Друк, 2000. — 520 с.
17. *Жниварські пісні : пісенник / упоряд., вступ. ст. О. Ю. Чебанюк.* — К. : Муз. Україна, 1990. — 223 с.
18. *Подільські колядки і щедрівки / упоряд. Широцький К. В.* — Кам'янець-Подільський, 1991. — 32 с.
19. *Пісні Сумщини : укр. нар. пісні : пісенник / фольклор. записи та вступ. ст. В. В. Дубравіна ; редкол.: М. М. Гордійчук [та ін.].* — К. : Муз. Україна, 1989. — 503 с.

20. Пісні Тернопільщини : календар.-обряд. та родинно-побут. лірика. Вип. 1 : пісенник / упоряд.: С. Стельмашук, П. К. Медведик. — К. : Муз. Україна, 1989. — 483 с.
21. Пісні з Поділля : укр. нар. пісні / фольклор. записи і упоряд. Якобчука О. М. — К. : Муз. Україна, 1989. — 183 с.
22. Народні пісні з батьківщини Івана Франка / НАН України, Ін-т народознав. / зібрав та впоряд. В. Сокіл ; худож. оформл. Л. І. Чабана. — Л. : Каменярь, 2003. — 407 с. : мал., ноти.
23. Пісні Черкащини : добірка Леопольда Яценка — К. : Фонд Івана Гончара, 2004. — 57 с.
24. А вже весна воскресла : гаївки Прикарпаття / збирач і упоряд. П. Свериданик. — Коломия : Світ, 1993. — 64 с.

Дискографія

1. Пісні української землі [Звукозапис]. — К. : УКСП «Кобза», 1990. — 1 мк стерео.
2. Традиційна музика українців [Звукозапис]. — К. : УЕЛФ, 1997. — 1 мк стерео.
3. Вітер степовий. Музичний фольклор Центральної України (с. Розумівка, с. Липняжка Кіровоградської області) [Звукозапис]. — К. : УЕЛФ : Комора, 1997. — 1 мк стерео.
4. Традиційна музика Київщини. Лівобережжя (автентичне виконання) [Електронний ресурс]. — К. : О. Захаренко [Караван CD], 1997. — 1 ел. опт. диск.
5. Ой, як же було ізпрежди віка : традиційні пісні правобережної Київщини [Звукозапис]. — Мистецька агенція «Саме так!» — К., 2001. — 1 мк стерео.
6. Пісні Полтавщини. Традиція села Ключниківки [Звукозапис]. — К. : УЕЛФ : Комора, 1997. — 1 мк стерео.
7. Ой ходив та й Донець... [Звукозапис] : обрядові та ліричні пісні Харківщини. — Х. : Студія Лева, Кобза., 1999. — 1 мк стерео.
8. Рано-рано да зйду на гору. Традиційна музика Полісся [Електронний ресурс] : у 2 ч. — К. : Культурологічна експедиція МНС України : УЕЛФ, 1997. — 1 ел. опт. диск.
9. Пісні східного Поділля. Традиція села Кидрасівки [Електронний ресурс]. — Кіровоград-Київ (Rostok records), 2001. — 1 ел. опт. диск.
10. Карпатія [Звукозапис] : етнічна музика України. — Атлантик, 2003. — 1 мк стерео.
11. Чорний потік [Звукозапис] : етнічна музика України — Атлантик, 2003. — 1 мк стерео.
12. Зелений шум Полісся. Традиційна культура Поліського краю [Електронний ресурс]. — К. : Арт Екзистенція : УЕЛФ : Арт Велес, 2002. — 1 ел. опт. диск.
13. На нашій юлойци. Традиційна музика західного Полісся [Електронний ресурс]. — К. : Музика світу : Просвіта, 2004. — 1 ел. опт. диск. — (Етнічна музика України. Українська колекція).
14. Бервін бервінковії [Електронний ресурс]. — К. : Атлантик : Просвіта, 2004. — 1 ел. опт. диск. — (Етнічна музика України. Українська колекція).
15. Святки: традиційна музика Полтавщини [Електронний ресурс]. — К. : Атлантик : Просвіта, 2004. — 1 ел. опт. диск. (Етнічна музика України. Українська колекція).
16. Рай розвився [Звукозапис] : християнські мотиви в українському фольклорі. — К. : Гурт «ДРЕВО», 2001. — 1 мк стерео.
17. Муравський шлях. Традиційні козацькі та ліричні пісні Харківщини та Полтавщини [Звукозапис]. — Х., 2000. — 1 мк стерео.
18. Коло роду [Звукозапис] : прогр. гурту дівчат театру «Обереги». — Х., 2000. — 1 мк стерео.
19. Гілка: пісні українських степів [Звукозапис]. — Варшава : КОКА, 1994. — 1 мк стерео.
20. Тріо «Золоті ключі» [Звукозапис] : пісні укр. народу. — КП «Оберіг-XXI», 1999. — 1 мк стерео.
21. Вік любиш — не налюбишся [Електронний ресурс]. — Гурт «Божичі». — Lavina Music, 2007. — 1 ел. опт. диск.

Інформаційні ресурси

1. Квітка Климент. Зібрання праць: Прижиттєві публікації (1902–1941). Електронне видання. Sites.google.com <https://sites.google.com/site/zpkkvitky>
2. Наше. Тексти пісень з нотами. Nashe.com.ua <http://nashe.com.ua/song> .
3. Ноти. Золотий фонд української естради. *Uaestrada.org* <http://uaestrada.org/rizne/noty>
4. Поліфонія. Проект. Youtube.com/@PolyphonyProject-folkmusic
<https://www.youtube.com/@PolyphonyProject-folkmusic/featured>
5. Українська музична фольклористика. *А.І. Іванецький*. Folklor.ho.ua
http://folklor.ho.ua/Umf_www/Muzfolk.html
6. Українські народні пісні. Проект Марічки Марчик. Folk-ukraine.com <https://folk-ukraine.com/about>
7. Харківський обласний організаційно-методичний центр культури та мистецтв. Cultura.kh.ua <http://www.cultura.kh.ua>

Повнотекстові електронні бібліотеки

1. Харківська державна академія культури: <http://c.ac.kharkov.ua>;
2. Національна бібліотека України В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>;
3. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка:
<http://www.korolenko.kharkov.com>;
4. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого: <http://www.nplu.org>.

ВОКАЛЬНИЙ АНСАМБЛЬ

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності
025 «Музичне мистецтво»,
ОП «Народний спів»

Укладачі:

Осипенко Вікторія Володимирівна, кандидат мистецтвознавства, доцент
Бреславець Галина Миколаївна, кандидат мистецтвознавства, старший викладач

Комп'ютерний набір В. Осипенко
Комп'ютерна верстка В. Осипенко

Друкується в авторській редакції

План 2023

Підписано до друку _____ 2023 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф
Ум. друк. арк. _____ Тираж 100. Зам № _____

ХДАК, 61057, Харків -57, Бурсацький узвіз, 4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК